

felsfaber, der støtte sig til Kapitalmagten, drive Detailhandel; at man ikke kan komme ind paa at begrænse Aktiefelsfabernes Afsetningsret, naar de drive Fabriks- eller Haandværksdrift, er en Selvfølge, det vil man aldrig kunne komme til. Det er altsaa kun den rene Detailhandel, her kan blive Spørgsmaal om. Sagen stiller sig da for mig saaledes, at naar vi tage Afsociationerne møde vi der dels Aktiefelsfaber, dels andre Selskaber med begrænset Ansvar og dels endelig Selskaber, hvis Medlemmer vel have det fulde Ansvar for Gælden, men som have væskende Medlemstal eller væskende Kapital. Det er ogsaa disse forskellige Grupper, som Fimaloven hos os sammenstillter. Iderst i den Række til den Side, jeg nævnde sidst, staar jo de egentlige Forbrugsforeninger, hvis Formaal er en Sammenlutning imellem Medlemmerne for at anstafte for Medlemmernes Regning, under deres eget, solidariske Ansvar, Varer til Fordeling imellem Medlemmerne. Det ere jo alle enige om, at selv om man vilde indbefatte denne Virksomhed under Næringsdrift, vilde der dog ikke kunne være Spørgsmaal om at begrænse den. Men hderst til den anden Side staa de store Kapital-Aktiefelsfaber, og om dem kunde det maafke nok med Føje siges, at naar de komme ind paa den egentlige Detailhandel, ere de inde paa et Omraade, hvor Kapitalen i og for sig ikke har Ret til at færdes. Selvfølgelig er det et Indgrib i Afsociationsfriheden at standse dem, det er klart, men Afsociation er jo i Virkeligheden kun en Maade, hvor paa man udøver Erhvervet, og vi vedkende os jo ingenlunde, at vi have Næringsfrihed paa den Maade, at vi slet ikke kende en Begrænsning i den Maade, paa hvilken Erhvervet kan udøves. Hvis man maa komme til det Resultat, at Detailhandelen tilhører Middelftanden, og at Middelftanden trykkes i Udøvelsen af sit Erhverv af Kapital-Aktiefelsfaberne, naar disse indlade sig paa den rene Detailhandel, saa kunde jeg tænke mig, at man tog for Alvor det Spørgsmaal op, om der ikke kunde være Føje til at forbyde Aktiefelsfaberne at drive Detailhandel. Det er imidlertid et stort Spørgsmaal og et meget vanskeligt Spørgsmaal at besvare, thi imellem disse rene Kapital-Aktiefelsfaber og Forbrugsforeningerne ligger der som Mellemstadier en Række af Selskaber; der ligger det, som vi kalde „andre Selskaber med begrænset Ansvar“, de anonyme Interessentfaber, og der ligger endvidere det, som der tænkes saa meget paa i denne Tid: Andelsfelskaberne. Andelsfelskaberne ere en Mellemting imellem Aktiefelskaber og Forbrugsfor-

eninger, idet de leve paa Indstud eller have samlet Kapital paa Indstud, vel at mærke ikke fra Kapitalejere, men fra Smaafolk, da Indstudene ere saa smaa, at omtrent enhver kan hde dem, og som fordele Udbyttet dels ligesom Forbrugsforeningerne til dem, der tage Varer fra Forretningen eller levere Produkter til Forretningen, dels efter Andelene. Her gælder det da om, naar man virkelig vil udrette noget, at anvise saavel de anonyme Interessentfaber som disse Andelsforretninger den Plads, de skulle have, saafremt man vil gaa til at indskrænke Aktiefelskabernes Ret til at udøve Detailhandel. Thi det er jo klart, at den Regel, man vilde give, maatte først og fremmest have den gode Side, at den ikke let kunde omgaaes, ellers blev det hele til et Slag i Luften. Hvorvidt man kan komme her, er overordentlig tvivlsomt, i hvert Fald vil det forudsætte en almindelig Selskabslov, som vi vistnok i øvrigt i høj Grad kunde trænge til; under Behandlingen af en saadan Selskabslov maatte disse Spørgsmaal nærmest tages op.

Jeg har saaledes gennemgaaet Lovforslaget, og som de Herrer ville se, er jeg jo ikke uden Betænklichkeiten ved det. Navnlig har jeg væsentlige Indvendinger imod det i den Form, hvori det foreligger. Men jeg har ogsaa en anden Indvending, som jeg skal fremsætte til sidst, den nemlig, at jeg er ængstelig for at behandle dette store og, som det forekommer mig, meget vanskelige Forhold, ved en Lov som denne, der i Virkeligheden maa blive en Vejledningslov. Det kan ikke nægtes, at saaledes som Forholdene ere, maa dette Lovforslag i alt Fald staa for den almindelige Bevidsthed som et Lovforslag, der foruden at ramme Forhold, som stadig have været Genstand for Lovgivningsmagtens Behandling, tillige søger at ramme Andelsfelskaber og navnlig et bestemt Andelsfelskab. Jeg er noget ængstelig ved, saa længe Sindene ere i stærk Bevægelse paa Grund af de Forhold, jeg her har nævnt, at gaa til Behandling af en Børnelov, som man jo har Grund til at kalde dette Lovforslag. Jeg tror, at man skal kunne se upartist og frit paa Forholdene for virkelig at opnaa noget godt.

N. Andersen (Listet Amts 3dje Valgkreds): Efter det udsærlige og grundige Foredrag, vi nu have hørt af den ærede Indenrigsminister, kan jeg fatte mig meget fort, idet jeg saa godt som fra først til sidst kan i alt væsentligt tiltræde den højtærede Ministers Standpunkt til Sagen. For mig har det ogsaa, siden dette Forslag kom frem, staaet som lidet forstaaeligt, at det just skulde